

Justis- og beredskapsdepartementet v/ Integreringsavdelingen
Postboks 8005 Dep

0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref: 17/01204-1

Dato: 15.03.2017

Tilbakekall av statsborgerskap av ugyldighetsgrunner

Utlendingsdirektoratet (UDI) viser til representantforslag om domstolsbehandling ved tilbakekallelse av statsborgerskap (Dokument 8:33 S82016-2017), vår redegjørelse i høringen i Kommunal- og forvaltningskomitéen den 9. februar 2017, samt enkeltsaker og mer prinsipielle problemstillinger vedrørende tilbakekall av statsborgerskap som har versert i mediene de siste månedene.

Regelverket som omhandler tilbakekall av statsborgerskap på bakgrunn av ugyldighet, har ikke vært drøftet politisk siden ny statsborgerlov trådte i kraft 1. september 2006. Antall saker der statsborgerskap er tilbakekalt på grunnlag av ugyldighet, har økt fra ca. 10-20 saker i året etter at ny statsborgerlov ble vedtatt, til 65 saker i 2016. UDI har tidligere meldt til Justis- og beredskapsdepartementet om at nærmere 500 saker nå vurderes for tilbakekall.

I lys av den pågående debatten om regelverk og praksis, og på bakgrunn av at UDI har et stort antall saker til vurdering, ønsker vi å gi noen innspill til noen justeringer som kan bidra til å gi vedtakene i slike saker økt legitimitet. Innspillene endrer ikke på hovedprinsippene for saksbehandlingen, altså at det å oppgi grovt uriktige opplysninger i søknader om oppholdstillatelse og statsborgerskap er alvorlig og bør få konsekvenser. I enkelte saker kan imidlertid regelverk og praksis gi utslag som mange kan oppfatte som urimelig. Innspillene tar sikte på å redusere omfanget av slike utslag.

Før vi eventuelt legger mer arbeid i en formell praksisredegjørelse og konkrete forslag til endringer i lov og forskrift, ber vi om en tilbakemelding på om innspillene nedenfor er interessante fra departementets side.

Bakgrunnen for at UDI har flere tilbakekallssaker til vurdering nå enn tidligere er at UDI, etter henvendelser fra politiet i enkeltsaker, har oppdaget flere eksempler på personer som har fått norsk statsborgerskap

men som oppholder seg i Norge på uriktig identitet. Personene det gjelder kommer egentlig fra land, eller områder i land, der norske myndigheter anser det som trygt å leve og oppholde seg. Beskyttelsesbehovet var derfor ikke til stede da vedkommende fikk oppholdstillatelse i Norge. I flere av sakene har de det gjelder opprettholdt kontakten og tilknytningen til sitt reelle hjemland. I en del saker ser vi at familiemedlemmer og slektninger også oppholder seg i Norge på uriktig identitet. Fordi vi har sett likhetstrekk i flere saker, har UDI sett det nødvendig å utvide kontrollen i tilfeller der det er grunn til å tro at saken er en del av en større portefølje hvor utlendingsmyndighetene har erfaring med utstrakt misbruk.

Kravet om å gi riktige opplysninger om identitet er sentralt både i utlendingsloven og statsborgerloven. Å gi uriktige opplysninger om identitet anses som et grovt brudd på utlendingsloven som kan føre til utvisning fra Norge. Det er straffbart å gi uriktige opplysninger etter både utlendingsloven og statsborgerloven. Der foreldre oppgir uriktig identitet for seg og barna, kan foreldrenes brudd på utlendingsloven og statsborgerloven også få betydning for barna.

I forslagene nedenfor ser UDI særlig behov for presiseringer av praksis som berører barn. Det gjelder enkelte momenter som eventuelt skal vektlegges i større grad, både ved vurderingen av om tilbakekallsadgangen skal benyttes, og i forholdsmessighetsvurderingen som gjøres forbindelse med en påfølgende utvisningssak.

Vi foreslår videre at UDI alltid skal vurdere å gi ny tillatelse av eget tiltak der statsborgerskap blir tilbakekalt og utvisning ikke er aktuelt, at UDI av eget tiltak skal vurdere om barn får beholde statsborgerskap som var ervervet ved fødselen etter statsborgerloven § 4, jf. § 6 og at det gis rett til fri rettshjelp uten behovsprøving i saker om tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven 26 annet ledd.

Tilbakekall av statsborgerskap for barn og barnebarn

Statsborgerskap til barn som er gitt som biperson til foreldre, jf. statsborgerloven § 17, anses som utgangspunkt for å være ugyldig i henhold til alminnelige forvaltningsrettslige regler dersom foreldrenes statsborgerskap var gitt på uriktig grunnlag, og blir tilbakekalt. Dette følger også klart av forarbeidene til statsborgerloven.

Tilsvarende vil barn som ble automatisk norske ved fødselen anses for aldri å ha vært norsk dersom grunnlaget som statsborgerskapet var basert på, likevel ikke var til stede. I slike tilfeller kan statsborgermyndighetene, etter søknad, vurdere om barnet likevel skal beholde statsborgerskapet. I vurderingen skal det legges vekt på hvor lang tid det er gått fra man antok at barnet var norsk til riktig forhold ble fastslått, og om foreldrene var i god tro om at barnet var norsk ved fødselen. Dette følger av statsborgerloven § 6 annet ledd.

Reglene for tilbakekall av ugyldighetsgrunner er formulert ulikt i utlendingsloven § 63 første ledd og statsborgerloven § 26 annet ledd. Forarbeidene til statsborgerloven omtaler ikke direkte adgangen til å tilbakekalle statsborgerskap til barn som har fått statsborgerskap på selvstendig grunnlag. Personer som fikk statsborgerskapet som voksne, står selv til ansvar for å gi riktige opplysninger i søknaden om statsborgerskap. Dersom man opprettholder uriktige opplysninger når man selv søker om statsborgerskap, vil det i utgangspunktet være grunnlag for tilbakekall av statsborgerskapet.

Det bør fremgå tydeligere av regelverket om det skal være adgang til å tilbakekalle statsborgerskap i tilfeller der mindreårige har fått statsborgerskap på selvstendig grunnlag. Det bør også vurderes om utlendingsmyndighetene av eget tiltak kan vurdere om et barn skal beholde statsborgerskapet etter statsborgerloven § 6 annet ledd der foreldrenes statsborgerskap er tilbakekalt etter statsborgerloven § 26 annet ledd.

Vi mener det bør presiseres i regelverket hvilke momenter som skal tillegges vekt ved vurderingen av tilbakekall for barn som ikke selv har oppgitt uriktige opplysninger. Vi mener også det vil være hensiktsmessig med en presisering av hvilke momenter som skal tillegges vekt ved vurderingen av tilbakekall for voksne personer som ankom Norge som barn og fikk opphold på uriktig identitet, herunder, hvilken betydning det skal ha for vurderingen at foreldrenes uriktige opplysninger opprettholdes etter myndighetsalder.

Dersom en person har fått statsborgerskap etter å ha oppgitt uriktig identitet, og man kommer til at adgangen til å tilbakekalle statsborgerskap likevel ikke skal benyttes, bør det i så fall fattes en beslutning om identitetsendring.

Utvisningsvurderingen

Det følger av fast retts- og forvaltningspraksis at tilknytning til Norge opparbeidet i forbindelse med oppholdstillatelse gitt på uriktig grunnlag tillegges liten vekt i forholdsmessighetsvurderingen i utvisningssaker. Tilknytning opparbeidet som barn tillegges imidlertid vekt selv om tillatelsen baserer seg på foreldres uriktige opplysninger. Et barn lastes i utgangspunktet ikke for at foreldrene oppgir uriktige opplysninger om identitet. Når vedkommende når myndighetsalder har utlendingen, etter gjeldende praksis, imidlertid en selvstendig plikt til å opplyse norske myndigheter om sin rette identitet, jf. utlendingsloven § 83 annet ledd, og vil som en voksen, selvstendig person selv være ansvarlig for å gi korrekte opplysninger ved søknader om oppholdstillatelse og statsborgerskap. I saker der foreldre oppgir uriktig identitet, og barna deres gjentar de uriktige opplysningene i voksen alder, vurderes botid som barn i Norge opp mot at vedkommende selv har gitt uriktige opplysninger som voksen.

UDI foreslår en praksisendring som innebærer at vi i utgangspunktet ikke utviser personer som kom som medfølgende barn til personer som oppgir uriktige opplysninger ved søknad om oppholdstillatelse i Norge, selv om disse har gjentatt opplysninger i søknad om oppholdstillatelse og statsborgerskap etter at de har fylt 18 år.

I saker der en utlending fastholder uriktige opplysninger om identitet gjennom flere søknader om oppholdstillatelse og på den måten får tillatelser på uriktige premisser, vurderes utvisning i dag med varig innreiseforbud. Utlendingens brudd på utlendingsloven anses som en trussel mot den offentlige orden jf. utlendingsforskriften § 14-2 annet ledd annet punktum. UDI foreslår at vi i større grad enn i dag legger vekt på at utlendingen i etterkant har innrømmet at vedkommende har oppgitt uriktige opplysninger og selv bidratt til å klarlegge identiteten sin.

Vurdering av ny oppholdstillatelse

Det følger av forarbeidene til statsborgerloven at den som får tilbakekalt statsborgerskapet etter statsborgerloven § 26 annet ledd regnes for aldri å ha vært norsk. Vedkommende er dermed utlending og må søke om ny oppholdstillatelse for å få fortsatt opphold i Norge. Det fremgår av ikrafttredelsesrundskrivet fra departementet, Q-21/2010 Ikraftsettelse av lov 10.06.2005 nr. 51 om statsborgerskap og statsborgerforskriften, samt av endringer i rettshjelpsloven og utlendingsforskriften, punkt 3.10.4 at:

«Ved tilbakekall av grunner som nevnt i statsborgerloven § 26 andre ledd, er det ofte nødvendig å vurdere hele oppholdsgrunnlaget på nytt, for eksempel hvis det er gitt uriktige opplysninger om identitet. I disse tilfellene må vedkommende utlending selv sørge for å fremme ny søknad om tillatelse. Hensynet til god forvaltningsskikk tilsier at søkeren opplyses om dette, i varselet eller vedtaket om tilbakekall.»

Ofte vil vilkårene for å gi en ny oppholdstillatelse være oppfylt selv om statsborgerskapet var ervervet på bakgrunn av uriktige opplysninger. UDI ser at det kan skape unødvendige bekymringer for de det gjelder at vi ikke gir ny tillatelse i forbindelse med at statsborgerskap blir tilbakekalt. Selv om UDI opplyser om muligheten til å søke om ny tillatelse i vedtaket om tilbakekall, kan det oppleves som skremmende å motta et vedtak som i utgangspunktet innebærer at man må forlate Norge. For personer som er født og oppvokst i Norge eller har vært bosatt i Norge hele livet, vil dette fremstå som særlig urimelig.

I saker der UDI tilbakekaller midlertidig eller permanent oppholdstillatelse etter utlendingsloven, vurderer vi av eget tiltak om det skal gis ny tillatelse på grunnlag av sterke menneskelige hensynet eller særlig tilknytning til riket. Dersom vilkårene for en ny tillatelse er oppfylt, gir vi ny tillatelse sammen med vedtaket om tilbakekall. UDI foreslår en praksisendring som innebærer at vi kan gi ny tillatelse uten at det er fremmet søknad om dette også ved tilbakekall av statsborgerskap. Det er en forutsetning at vilkårene for en ny tillatelse er oppfylt.

Fri rettshjelp uten behovsprøving

Utlendingsloven § 92 første ledd, gir regler om rettshjelp i utlendingssaker. Det følger av bestemmelsen at utlendingen har rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i saker om bortvisning, utvisning, tilbakekall av tillatelse eller tilbakekall av oppholdsdokument, jf. § 120. Det gjelder likevel ikke i utvisningssaker i henhold til §§ 66 første ledd bokstav b og c, 67 første ledd bokstav a, b og c, 68 første ledd bokstav a og b og 122. Vedtak om tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26 annet ledd kan være minst like inngripende som vedtak om tilbakekall av oppholdstillatelser som er gitt på uriktige grunnlag etter utlendingsloven. Likevel er det ikke gitt tilsvarende rett til fritt rettsråd i tilbakekallsaker etter statsborgerloven. UDI har tidligere påpekt at det ikke er samsvar mellom regler for rett til fritt rettsråd uten behovsprøving i tilbakekallsaker og utvisningssaker etter utlendingsloven og reglene som gjelder etter statsborgerloven. Rett til fritt rettsråd uten behovsprøving vil gjøre det lettere å klage på forvaltningens beslutning om tilbakekall og å prøve saken i rettssystemet.

Vennlig hilsen

Frode Forfang
Direktør

Karl Erik Sjøholt
Avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk i Utlendingsdirektoratet og har derfor ingen signatur.

Brevet sendes kun elektronisk.

Kopi:

Utlendingsnemnda